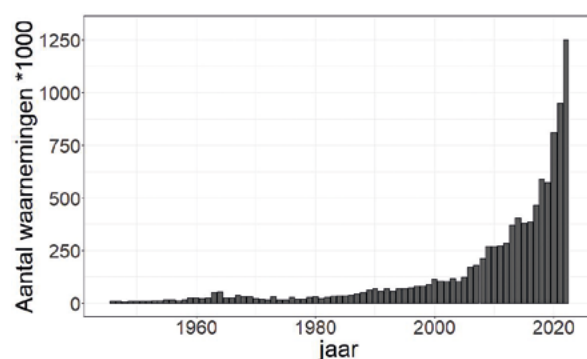


Van nachtvlindercollectie

Hedendaagse nachtvlinderaars hebben maar geluk met alle websites en boeken om soorten te herkennen en vervolgens als waarnemingen in het veld in te voeren. En bij twijfel even een app voor beeldherkenning aanzetten en hup daar is de exacte soort bij de waarneming. Vroeger had men deze luxe niet. Toen werd alles in boekjes genoteerd en werd een deel van de nachtvlinders opgeprikt en bewaard in collecties. Gelukkig maar, want dankzij deze informatie hebben we een beeld van de verspreiding van nachtvlinders van vroeger.

De oudste gedocumenteerde waarneming van een nachtvlinder in Nederland – een oleanderpijlstaart – in de meest complete nachtvlinderdatabase Noctua, is al van 1672 uit Soest! Veel van de oudere waarnemingen betreffen nachtvlinders die verzameld waren, want vroeger was oprikken veel gebruikelijker onder vlinderaars. Bij twijfel over de soort, bij de vondst van een mooi exemplaar van een soort en bij zeldzame en opmerkelijke waarnemingen werd de nachtvlinder meegenomen en opgeprikt om thuis nog eens goed te bestuderen. Naast deze collecties werden veel waarnemingen uit het veld opgeschreven in speciale waarnemingenboekjes. Net als hoe dat nu online gebeurt, werd er dan systematisch per bezoek opgeschreven welke soorten en aantallen er waren waargenomen. Tegenwoordig is het van de meeste soorten nachtvlinders niet meer nodig om ze op te prikken om bewijs van een waarneming te hebben, een foto maken is een stuk eenvoudiger en vaak voldoende voor determinatiedoeleinden. Mede dankzij internetsites, boeken en beeldherkenning die nu beschikbaar zijn, is het totaal aantal



Aantal waarnemingen van nachtvlinders vanaf 1950 (Bron: Noctua/NDFF).

waarnemingen enorm gestegen, naar meer dan 1 miljoen waarnemingen per jaar. Daarom hebben we tegenwoordig een veel beter beeld van waar welke soort voorkomt. In het verleden was dit voor veel soorten veel onduidelijker.

Voor veel soorten nachtvlinders zitten er echter nog gaten in de kennis over de verspreiding, vooral van langer geleden, maar ook van lastiger te herkennen soorten. Er zijn al een hoop pre-internetwaarnemingen gedigitaliseerd, maar er zijn nog steeds waarnemingen die niet digitaal beschikbaar zijn. Dit zijn bijvoorbeeld collecties die nog in particulier beheer zijn of waarnemingen in musea die nog nooit in een digitaal systeem zijn gezet met de vindplaats en de datum. Om deze gegevens digitaal beschikbaar te krijgen, heeft De Vlinderstichting van het Cultuurfonds middelen gekregen om dit op te pakken.

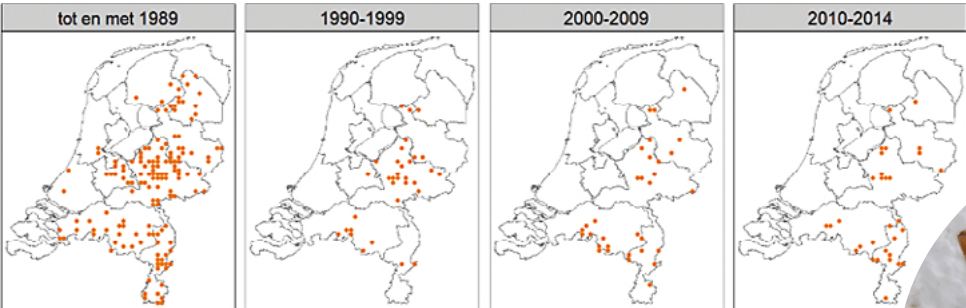
Naar een officiële Rode Lijst?

Omdat de biodiversiteit, waaronder nachtvlinders, onder druk staat, is het belangrijk om te weten welke soorten er nu achteruitgaan. Als we dit weten, kan worden achterhaald wat de achterliggende factoren zijn en kunnen we de soorten hopelijk beter beschermen. Hier is een officiële Rode Lijst erg han-



Oude nachtvlindercollectie.

naar beeldherkenning



Verspreiding gevlamde vlinder.

dig voor. Voor deze lijst wordt er teruggekeken naar de periode rond 1950. Hiervoor zijn de historische gegevens dus extra belangrijk.

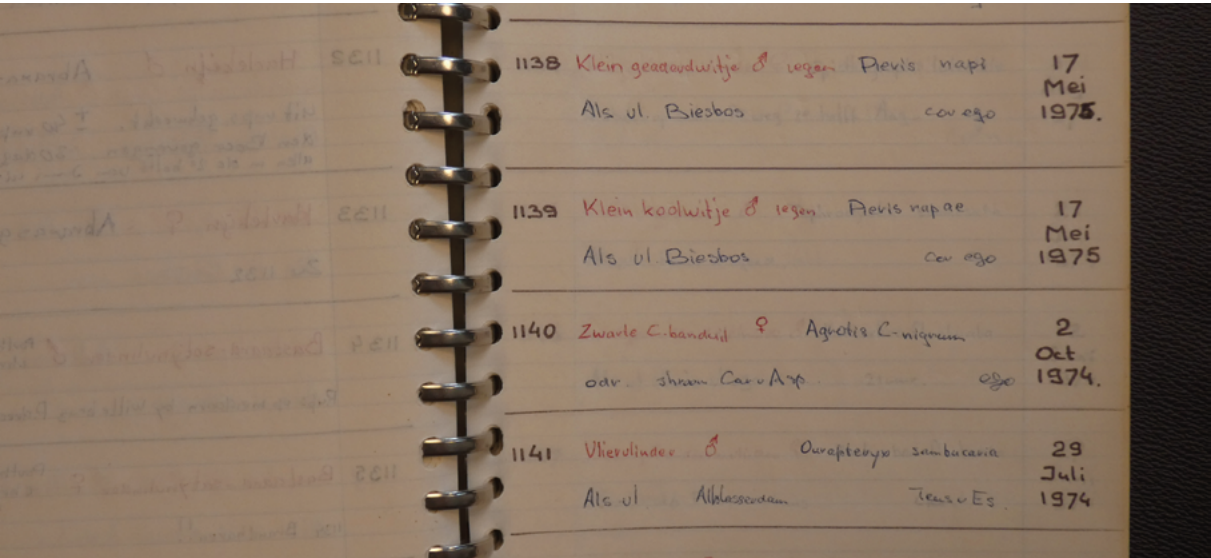
Met het toegenomen aantal waarnemingen is het logisch dat we van soorten nu juist meer stippen zouden hebben dan minder. De gevlamde vlinder is echter een voorbeeld waar het tegenovergestelde zichtbaar is. Ondanks een toename van het aantal waarnemers zien we momenteel nog steeds minder stippen, wat zeer waarschijnlijk duidt op een achteruitgang. Gelukkig zijn hier speciale statistische modellen voor die rekening kunnen houden met hoe goed hokken zijn onderzocht, en of de soort dus echt achteruit is gegaan of dat er andere factoren een rol spelen. Net zoals samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) ook is gedaan voor de officiële Rode Lijst van libellen en van dagvlinders. Hiervoor is het dan echter wel erg belangrijk om zo veel mogelijk gegevens te hebben, óók van langer geleden.

Oproep

Bij het vergroten van de kennis over de verspreiding van zowel nacht- als dagvlinders kunnen we uw hulp gebruiken. Mocht u thuis nog een oude vlindercollectie hebben of een boekje met opgeschreven waarnemingen van uzelf of van uw ouders of grootouders, dan zouden wij graag de data daarvan krijgen voor onderzoek. De belangrijkste informatie die we daarvoor nodig hebben, is de naam van de waarnemer, de soortnaam (Nederlands en wetenschappelijk) van de vlinder, de zo exact mogelijke locatie van de waarneming en de datum (dag/maand/jaar). Hopelijk krijgen we dan in de toekomst een nog beter beeld over de verspreiding vanuit het verleden. Hoe meer waarnemingen beschikbaar zijn, hoe beter het beeld van de verspreiding van een soort! ●



Dit mannetje gevlamde vlinder zat in een collectie die De Vlinderstichting heeft gekregen, en betrof een exemplaar uit Bennekom dat nog niet was gedigitaliseerd.



Een deel uit een oud opschrijfboekje met vlindertellingen uit het veld.